

**LOKALNY PLAN DEINSTYTUCJONALIZACJI
USŁUG SPOŁECZNYCH GMINY PIECKI NA
LATA 2026-2030**

PIECKI 2026

Spis treści

1. Wstęp.....	3
2. Uwarunkowania definicyjne i prawne	5
3. Założenia głównych dokumentów strategicznych i programowych	9
4. Diagnoza	11
4.1. Charakterystyka gminy Piecki	11
4.2. Zasoby gminy Piecki w kontekście deinstytucjonalizacji usług społecznych	13
4.3. Diagnoza potrzeb grup docelowych w podziale na obszary wsparcia.....	20
4.3.1. Rodzina i dzieci	20
4.3.2. Osoby starsze.....	21
4.3.3. Osoby z niepełnosprawnościami	23
4.3.4. Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	25
4.3.5. Osoby w kryzysie bezdomności	26
4.4. Analiza potrzeb	28
4.4.1. Potrzeby w zakresie świadczonych usług oraz usługi deficytowe	28
4.4.2. Potrzeby podmiotów i organizacji, w tym potrzeby kadrowe i profesji społecznych	29
4.4.3. Bariery realizacji usług społecznych	29
5. Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych	31
5.1. Rodzina i dzieci	32
5.2. Osoby starsze	33
5.3. Osoby z niepełnosprawnościami	34
5.4. Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	36
5.5. Osoby w kryzysie bezdomności	37
6. System monitorowania i oceny	38
6.1. Wskaźniki monitoringu	38
6.2. Opis systemu monitorowania realizacji planu i osiągnięcia wskaźników	43
7. Spis rysunków, tabel i wykresów	44

1. Wstęp

Proces deinstytucjonalizacji to ważny obecnie kierunek rozwoju i zmian w polityce społecznej. Został zdefiniowany w dokumencie pn. *Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)*, przyjętym w dniu 15 czerwca 2022 roku przez Radę Ministrów. W jego świetle deinstytucjonalizacja polega na „rozwoju usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej oraz na wypracowaniu i wdrożeniu rozwiązań, które umożliwią *niezależne życie* osobom starszym, osobom z niepełnosprawnościami, osobom w kryzysie zdrowia psychicznego, osobom w kryzysie bezdomności i innym osobom potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, a dzieciom życie pod opieką rodzinną lub pod opieką zblizoną do rodzinnej”¹.

Warto tu wskazać, że *niezależne życie* rozumiane jest nie jako samowystarczalność czy zdolność do samodzielnego wykonywania czynności, ale jako możliwość dokonywania niezależnych wyborów i decyzji odnośnie miejsca zamieszkania czy sposobu organizacji codziennego życia. Natomiast mówiąc o deinstytucjonalizacji, mamy na myśli przechodzenie od opieki o charakterze instytucjonalnym do opieki świadczonej w środowisku rodzinnym i społeczności lokalnej. Wdrażanie jej założeń będzie wiązało się z przyznaniem priorytetu usługom społecznym realizowanym w społeczności lokalnej przed usługami o charakterze stacjonarnym, rozwojem usług zindywidualizowanych, w tym profilaktycznych, wpływających na zmniejszenie konieczności obejmowania osób opieką instytucjonalną, rozwojem różnych form mieszkalnictwa, a także wykorzystaniem potencjału instytucjonalnej opieki długoterminowej na poczet nowych usług środowiskowych.

W założeniach procesu deinstytucjonalizacji kluczowe jest zaangażowanie samorządów lokalnych w jego planowanie i wdrażanie. Wyraz tego zaangażowania stanowi *Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Piecki na lata 2026-2030*. W gminie Piecki powstał on w odpowiedzi na współczesne wyzwania w obszarze polityki społecznej, takie jak starzenie się społeczeństwa i inne zmiany demograficzne, wzrost liczby osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i osób z niepełnosprawnościami, zmiany na rynku pracy, nowe formy wykluczenia społecznego, przeobrażenia w obrębie rodziny, a także ryzyka socjalne związane m.in. z pandemią i zagrożeniami ekologicznymi.

Dokument ten składa się z dwóch zasadniczych części, tj. diagnostycznej (rozdział 4) i programowej (rozdziały 5-6). Pierwsza ze wskazanych zawiera główne dane i informacje dotyczące sfery polityki społecznej w gminie oraz realizowanych usług społecznych. Jej opracowanie opierało się na analizie danych pochodzących ze sprawozdań² i ogólnodostępnych baz³ oraz na wynikach badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców gminy. Cel badania stanowiło rozeznanie potrzeb i potencjału społeczności lokalnej gminy w zakresie usług społecznych, w szczególności zidentyfikowanie istniejącego

¹ *Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)*, str. 96.

² Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pieckach, Raport o stanie gminy Piecki

³ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

w środowisku lokalnym zapotrzebowania na usługi społeczne i określenie kierunków rozwoju gminy w zakresie usług społecznych. Badanie zostało przeprowadzone w okresie lutego-kwietnia 2024 roku wśród dorosłych mieszkańców gminy, młodzieży, sołtysów oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych. Wyniki badania zostały zawarte w raporcie *Diagnoza potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych w gminie Piecki*.

Część operacyjna dokumentu prezentuje obszary interwencji oraz przypisane im cele oraz kluczowe działania, a także źródła ich finansowania oraz założenia wdrożeniowe Planu.

Dokument został opracowany zgodnie z *Ogólnopolskimi wytycznymi tworzenia lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych* przygotowanych w ramach projektu „Opracowanie i pilotażowe wdrożenie mechanizmów i planów deinstytucjonalizacji usług społecznych” realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020, Osi Priorytetowej II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w lokalnej społeczności, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego. Projekt realizowany był przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w partnerstwie z Fundacją Flexi Mind z Dębskiej Kuźni i Instytutem Pracy i Spraw Socjalnych w Warszawie.

2. Uwarunkowania definicyjne i prawne

Ważnym komponentem lokalnej polityki społecznej są obecnie usługi społeczne. Zdefiniowano je w *Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych*. W świetle art. 2 tej ustawy oznaczają one działania podejmowane przez gminę w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej, świadczone w formie niematerialnej bezpośrednio na rzecz osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców, w następujących zakresach:

- 1) polityki prorodzinnej,
- 2) wspierania rodziny,
- 3) systemu pieczy zastępczej,
- 4) pomocy społecznej,
- 5) promocji i ochrony zdrowia,
- 6) wspierania osób niepełnosprawnych,
- 7) edukacji publicznej,
- 8) przeciwdziałania bezrobociu,
- 9) kultury,
- 10) kultury fizycznej i turystyki,
- 11) pobudzania aktywności obywatelskiej,
- 12) mieszkalnictwa,
- 13) ochrony środowiska,
- 14) reintegracji zawodowej i społecznej.

Planowanie i realizacja usług społecznych wymaga jednak odniesienia do potrzeb społecznych, które stają się kluczową kategorią lokalnej polityki społecznej. W istocie nie jest to podejście nowe, ponieważ już w pierwotnym tekście ustawy z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej słowo „potrzeby” pojawiało się wielokrotnie, w tym m.in. w art. 15 pkt 5 i 6, które wskazywały, że pomoc społeczna polega w szczególności na realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych, a także na rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Fundamentalne znaczenie potrzeb społecznych było również ujmowane w definiowaniu „polityki społecznej”. Według jednej z takich definicji, zakres polityki społecznej dotyczy „potrzeb związanych ze sferą bytu, sferą pozamaterialną i sferą psychospołeczną. Celem tej dyscypliny jest kreowanie postępu społecznego, mierzonego poprawą poziomu i jakości życia ludności”⁴. Podobnie w tej tematyce wypowiada się Ryszard Szarfenberg, podkreślając istotność pojęcia „potrzeb” dla rozumienia celów polityki społecznej, w której dobra publiczne i dobrobyt obywateli odgrywają pierwszoplanową rolę⁵.

⁴ *Polityka społeczna. Rozważania o teorii i praktyce*, P. Grzywna, J. Lustig, M. Mitrega, N. Stępień-Lampa, B. Zasepa, Wyd. Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2017, s. 12.

⁵ R. Szarfenberg, Definicje, zakres i konteksty polityki społecznej, http://rszarf.ips.uw.edu.pl/pdf/dzk_ps.pdf.

Internetowa Encyklopedia PWN definiuje „potrzebę” w dwóch znaczeniach:

- 1) „przedmiotowym — jako zewnętrzna wobec organizmu rzecz lub jej cecha, której wystąpienie lub brak wpływa na poprawę dobrostanu i funkcjonowania organizmu”,
- 2) „podmiotowym — jako wewnętrzny stan organizmu, który odczuwa pewien brak lub nadmiar, powstały w wyniku zakłócenia optimum życiowego”⁶.

Encyklopedia PWN podaje też definicję słowa „potrzeby” w kontekście ekonomicznym, zwracając uwagę na „stan albo poczucie niedoboru lub braku jakichś wartości czy dóbr koniecznych do utrzymania co najmniej podstawowego standardu biologicznego, psychicznego, materialnego funkcjonowania człowieka, także w społeczeństwie”⁷.

Potrzeby człowieka mogą być w różny sposób klasyfikowane. Najbardziej bodaj znany podział przedstawił amerykański psycholog Abraham Maslow, który korzystając ze schematu piramidy uszeregował potrzeby człowieka według określonych kryteriów. Według Maslowa, istnieje pięć rodzajów potrzeb (fizjologiczne, bezpieczeństwa, przynależności i miłości, uznania oraz samorealizacji), spośród których każda ma swoją hierarchię. Realizacja potrzeby z każdego kolejnego poziomu hierarchii (piętra piramidy) jest możliwa dopiero po zaspokojeniu potrzeb z poziomu niższego⁸.

Szeroką gamę potrzeb zaprezentował również psycholog Tomasz Kocowski, wyróżniając ponad 40 potrzeb uporządkowanych w pięciu grupach:

- a) egzystencji (np. pokarmowe, odzieżowe, mieszkaniowe, zdrowotne, rekreacyjne),
- b) prokreacji i rozwoju (np. dydaktyczne, rodzinne, samorealizacji),
- c) funkcjonalne (np. informacyjne, sprawnościowe, lokomocyjne),
- d) społeczne (np. przynależności, więzi emocjonalnej, akceptacji),
- e) psychiczne.

Do ostatniej z wymienionych grup T. Kocowski zaliczył subiektywne potrzeby w czterech pierwszych obszarach – u różnych ludzi szczęście osobiste i zadowolenie z życia będą zależą w różnym stopniu od realizacji poszczególnych potrzeb⁹. Warto w tym kontekście wspomnieć, że z perspektywy socjologicznej odróżnia się potrzeby normatywne, czyli identyfikowane przez ekspertów, od potrzeb odczuwanych – tego, czego ludzie naprawdę chcą oraz potrzeb wyrażanych, a więc żądań w związku z którymi podejmowane jest jakieś działanie. Wymienia się ponadto potrzeby porównawcze, formułowane przez porównywanie populacji na podstawie pewnych wskaźników, na przykład osób, które korzystają z usług medycznych, edukacyjnych czy zawodowych.

Z kolei przywołany wcześniej R. Szarfenberg definiuje potrzeby społeczne jako „coś co niezbędne, aby odbiorcy lepiej funkcjonowali, więcej osiągnęli w życiu”, a także „niezbędne,

⁶ <https://encyklopedia.pwn.pl/szukaj/potrzeba.html>

⁷ Tamże.

⁸ https://mfiles.pl/pl/index.php/Piramida_Maslowa

⁹ T. Kocowski, *Potrzeby człowieka: koncepcja systemowa*, Wyd. 2, Wyd. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1982.

aby ludzie żyli dłużej oraz aby żyli życiem jak najwyższej jakości”¹⁰. Z tego względu, potrzeby dzieli na te, które dotyczą długości życia i te, które dotyczą jakości życia. Działania podejmowane przez służby społeczne mogą być ukierunkowane na podnoszenie tylko jakości życia albo tylko długości życia mieszkańców, jednak najczęściej będą dotyczyły obu tych sfer jednocześnie.

R. Szarfenberg nakłada na to model uwarunkowań osiągnięć życiowych, aby zwrócić uwagę, że potrzeby mogą być traktowane również jako niezbędne zasoby i możliwości. Należy zatem wnioskować, że strategie i programy realizowane przez służby społeczne powinny dążyć do zwiększania zasobów osobistych i otoczenia, minimalizowania barier w dostępie do dóbr społecznych (likwidacja stereotypów, różnych przejawów przemocy i dyskryminacji), a także do zmniejszania nierówności osiągnięć życiowych.

W tym kontekście, organizacja i działanie służb społecznych powinno uwzględniać cele, plany, zasoby oraz skutki realizacji tych planów w odniesieniu do konkretnych osób, rodzin, grup społecznych będących odbiorcą czy też adresatem działań. Szczególnego znaczenia nabiera stosunek skutków (efektów) działań do potrzeb, stwierdzonych po uprzednim zbadaniu luki pomiędzy tym, co jest, a tym co być powinno¹¹.

W zależności od zdiagnozowanej sytuacji danej osoby, rodziny czy szerszej zbiorowości, interwencja publiczna służb społecznych będzie dotyczyła różnych aspektów funkcjonowania związanych z:

- dostępnością tego, co jest potrzebne,
- użytkowaniem, konsumowaniem tego, co jest potrzebne,
- osiągnięciem stanu zaspokojenia potrzeby przez to, co potrzebne,
- wpływem procesu zaspokajania potrzeb w przeszłości na ten proces w przyszłości,
- wpływem stanu zaspokojenia potrzeby na długość i jakość życia.

Problemem może być nie tylko niewłaściwe uświadomienie potrzeb przez klienta, np. gdy chce coś innego, niż to czego faktycznie potrzebuje, aby poprawić swoją sytuację życiową. Wyzwanie może stanowić również niska dostępność dóbr i usług, np. gdy zaspokajanie danej potrzeby jest niemożliwe bądź utrudnione ze względu na bariery finansowe, komunikacyjne, funkcjonalne, społeczne. Problemem może być ponadto niedostateczna wiedza bądź deficyt umiejętności wykorzystania dostępnych zasobów, co często ma miejsce w przypadku osób i rodzin, które nie zostały wyposażone w odpowiedni kapitał życiowy umożliwiający efektywne funkcjonowanie w środowisku rodzinnym, sąsiedzkim i zawodowym. Wyzwaniem może okazać się także zapewnienie jakości świadczonych usług w stopniu satysfakcjonującym beneficjentów.

Trzeba zarazem brać pod uwagę, że organizacja procesu wspierania mieszkańców gminy w zaspokajaniu potrzeb społecznych, może wiązać się z ograniczeniami finansowymi,

¹⁰ R. Szarfenberg, Ewaluacja w polityce społecznej. Kryteria ewaluacji – użyteczność, trwałość, trafność, <http://rszarf.ips.uw.edu.pl/ewalps/>

¹¹ R. Szarfenberg, *Kryteria ewaluacji pomocy społecznej*, w: *Wymiary skuteczności w pomocy społecznej*, red. A. Hryniewicka, Warszawa 2011, s. 9-58.

kadrowymi i społecznymi, jak również z koniecznością sprostania rosnącym wymogom w zakresie ochrony środowiska, minimalizowania zużycia materiałów i energii oraz neutralności klimatycznej.

W tym kontekście, w działaniach służb społecznych istotnego znaczenia nabiera podejście holistyczne do człowieka, które uwzględnia szerszy kontekst sprawy czy problemu, z którym osoba zgłasza się po pomoc. Pracownik zajmujący się profesjonalnym wsparciem jest zorientowany na potrzeby danej osoby, rodziny czy środowiska jako podmiotu praw i obowiązków, w celu skutecznego przezwyciężenia doświadczanych problemów czy sytuacji kryzysowej przy aktywnej współpracy beneficjentów. Podejmując działania z poszanowaniem godności danej osoby, powinien uwzględniać w szczególności jej stan zdrowia i sprawność organizmu, posiadane wykształcenie i kompetencje osobiste, zasoby danej osoby, sytuację rodzinną oraz relacje z otoczeniem. Natomiast planując zakres i formy wsparcia, należy brać pod uwagę użyteczność i adekwatność proponowanych usług w stosunku do potrzeb, tak aby minimalizować ryzyko marnotrawienia zasobów w procesie pomocowym.

Co równie ważne, system polityki społecznej w gminie powinien być zorientowany na tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkańców na poziomie społeczności lokalnej. Powinno się to odbywać w oparciu o miejsca świadczenia usług społecznych, które tworzone są i funkcjonują zgodnie z zasadami deinstytucjonalizacji.¹² Oznacza to przede wszystkim odchodzenie od placówek opieki stacjonarnej, w których pensjonariusze są odizolowani od ogółu społeczności lub zmuszeni mieszkać razem. W takich placówkach osoby nie mają wystarczającej kontroli nad swoim życiem ani nad decyzjami, które ich dotyczą. Często też wymagania organizacyjne mają tam pierwszeństwo przed indywidualnymi potrzebami mieszkańców. Integralnym elementem deinstytucjonalizacji usług jest profilaktyka. Jej celem jest zapobieganie umieszczaniu osób starszych i przewlekle chorych w opiece instytucjonalnej. W przypadku dzieci profilaktyka ta ma chronić przed rozdzieleniem z rodziną naturalną i umieszczeniem w pieczy zastępczej.

¹² *Ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności*, Europejska Grupa Ekspertów ds. Przejścia od Opieki Instytucjonalnej do Opieki świadczonej na poziomie Lokalnych Społeczności, listopad 2012.

3. Założenia głównych dokumentów strategicznych i programowych

Znaczenie rozwoju usług społecznych oraz procesu deinstytucjonalizacji podkreśla wspomniana już we wstępie niniejszego dokumentu *Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)*. Wskazuje ona przy tym, że usługi społeczne są generalnie dedykowane wszystkim, jednak szczególny nacisk trzeba położyć na kierowanie ich do osób, które mogą być narażone na jakiegokolwiek przejawy wykluczenia społecznego czy dyskryminacji. Dotyczy to przede wszystkim:

- a) dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami,
- b) osób z niepełnosprawnościami i osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- c) osób w kryzysie psychicznym,
- d) osób starszych,
- e) osób w kryzysie bezdomności,
- f) wszystkich innych grup zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Wśród najważniejszych założeń *Strategii Rozwoju Usług Społecznych* można wskazać:

- zwiększenie udziału rodzin i rodzinnych form pieczy zastępczej w opiece i wychowaniu dzieci,
- zbudowanie skutecznego i trwałego systemu świadczenia usług społecznych dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami dające możliwość życia w społeczności lokalnej niezależnie od stopnia niepełnosprawności,
- stworzenie skutecznego systemu usług społecznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności oraz osób zagrożonych bezdomnością.

Zaplanowaniu procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych na poziomie województwa warmińsko-mazurskiego, w sposób uporządkowany, ustrukturyzowany, w oparciu o dostępne środki europejskie, krajowe i samorządowe, służy *Warmińsko-Mazurski Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2026-2028*. Dokument ten przyjęto Uchwałą Zarządu Województwa Nr 59/1011/25/VII z dnia 22 grudnia 2025 r.

Cele *Warmińsko-Mazurskiego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2026-2028* sformułowano następująco:

- określenie kierunków rozwoju usług społecznych, usług zdrowotnych oraz deinstytucjonalizacji na poziomie regionalnym,
- powiązanie dostępnych źródeł finansowania, w szczególności funduszy europejskich, a także innych źródeł finansowych (rządowych, samorządowych) z regionalnymi celami i działaniami w obszarze usług społecznych i deinstytucjonalizacji,

- skoordynowanie działań podejmowanych przez różne departamenty/jednostki organizacyjne samorządu województwa przy uwzględnieniu potencjału i zasobów sektora obywatelskiego i partnerów społecznych.

Sformułowano również cele horyzontalne w procesie rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji w województwie warmińsko-mazurskim, wspólne dla wszystkich obszarów interwencji. Są to:

- 1) Tworzenie miejsc koordynacji usług w formie Centrów Usług Społecznych.
- 2) Wzmocnienie współpracy międzyinstytucjonalnej i partnerstw na rzecz DI i usług społecznych.
- 3) Doskonalenie zawodowe, podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadr jednostek pomocy społecznej i wspierania rodziny, pieczy zastępczej, PES w obszarze usług i DI.
- 4) Rozwój usług społecznych poprzez inwestycje w infrastrukturę zgodnie z DI.
- 5) Wsparcie i częściowe odciążenie opiekunów faktycznych w opiece nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.
- 6) Przeciwdziałanie wykluczeniu komunikacyjnemu.
- 7) Profesjonalizacja podmiotów ekonomii społecznej.
- 8) Wzmocnienie świadomości nt. dostępności usług społecznych

Obszary interwencji ujęte w *Warmińsko-Mazurskim Planie Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2026-2028* wskazano poniżej:

1. Obszar I – Rodzina z dziećmi, w tym z dziećmi z niepełnosprawnością,
2. Obszar II – Seniorzy, ich bliscy i rodziny
3. Obszar III – Osoby z niepełnosprawnościami, ich bliscy i rodziny,
4. Obszar IV – Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego, ich bliscy i rodziny,
5. Obszar V – Osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone bezdomnością,
6. Obszar VI – Migranci, obywatele państw trzecich.

Założenia krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych zostały uwzględnione przy opracowywaniu *Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Piecki na lata 2026-2030*. Jest on ponadto zgodny ze *Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Piecki na lata 2023-2027*. Zawarte są w niej działania, które uwzględniają proces deinstytucjonalizacji jako istotny w kształtowaniu lokalnej polityki społecznej. Są to w szczególności działania wspierające rodzinę w jej funkcjonowaniu, pomoc rodzinom w kryzysie, a także działania rozwijające system wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych.

4. Diagnoza

4.1. Charakterystyka gminy Piecki

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2024 roku gmina Piecki zamieszkiwana była przez 7 082 osoby, co oznacza spadek w porównaniu do 2022 roku o 126 osób, tj. o 1,75%. Wpływ na kształtowanie się liczby ludności miało z jednej strony saldo migracji, które wykazywało wartości ujemne (średnio -26), a z drugiej strony – corocznie ujemny przyrost naturalny, wynoszący średnio - 4,13 na 1 000 ludności.

W gminie Piecki, podobnie jak w całym kraju oraz innych krajach rozwiniętych, coraz bardziej dostrzegalne staje się zjawisko *starzenia się społeczeństwa*, polegające na wzroście liczby osób w starszym wieku i ich udziału w ogólnej liczbie ludności przy jednoczesnym spadku liczby oraz udziału dzieci i młodzieży w ogólnej liczbie ludności. Na przestrzeni lat 2022-2024 sukcesywnie spadał bowiem w gminie udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, czyli dzieci i młodzieży do 18 roku życia. W analizowanych latach ich liczba zmniejszyła się o 8,90%. Jednocześnie został odnotowany wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym (tj. mężczyzn w wieku 65 lat i więcej oraz kobiet w wieku 60 lat i więcej) o 7,16% między 2022 a 2024 rokiem.

W latach 2022-2024 w gminie Piecki liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej uległa zmniejszeniu. W 2024 roku świadczenie z pomocy społecznej przyznano 478 osobom z 288 rodzin, w których funkcjonowały 674 osoby. W porównaniu do 2022 roku liczba osób, które otrzymały świadczenia spadła o 54 (-10,15%), liczba rodzin zmniejszyła się o 31 (-9,72%), natomiast liczba osób w rodzinach - o 80 (-10,61%). Struktura świadczeń przyznawanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pieckach wskazuje na niewielką przewagę liczby osób korzystających ze świadczeń niepieniężnych. W 2024 roku otrzymały je 303 osoby. Świadczenia pieniężne w tym czasie otrzymało 295 osób.

Tabela 1. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej w gminie Piecki w latach 2022-2024

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Liczba osób, którym przyznano świadczenie	532	503	478
- świadczenia pieniężne	254	271	295
-świadczenia niepieniężne	336	309	303
Liczba rodzin	319	306	288
Liczba osób w rodzinach	754	727	674

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GOPS

Zgodnie z art. 7 ustawy o pomocy społecznej, pomoc ta udzielana jest osobom i rodzinom w szczególności z następujących powodów: ubóstwo; sieroctwo; bezdomność; bezrobocie; długotrwała lub ciężka choroba; niepełnosprawność; przemoc domowa; potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi; potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; trudności w integracji cudzoziemców, którzy

uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy w związku z tymi okolicznościami; trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; alkoholizm lub narkomania; zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa oraz klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Wśród głównych powodów udzielania pomocy społecznej przez GOPS w Pieckach w 2024 roku należy wskazać:

- Długotrwałą lub ciężką chorobę – 310 rodzin (593 osób w rodzinach);
- Niepełnosprawność – 185 rodzin (347 osób w rodzinach);
- Bezrobocie – 137 rodzin (346 osób w rodzinach);
- Ubóstwo – 125 rodzin (270 osób w rodzinach).

Pozostałe powody udzielania świadczeń pomocy społecznej w gminie występowały rzadziej lub wcale. W 2024 roku 55 rodzin (85 osób) wsparto z powodu alkoholizmu, 34 rodziny (157 osób) z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa, 30 rodzin (74 osoby) z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, 16 osób z powodu bezdomności, 13 rodzin (38 osób) z powodu przemocy domowej, 6 rodzin (10 osób) z powodu narkomanii, 6 rodzin (8 osób) z powodu trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub pozwolenie na pobyt czasowy oraz jedna osoba z powodu zdarzenia losowego.

Tabela 2. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie Piecki w latach 2022-2024

Wyszczególnienie	2022		2023		2024	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	197	424	179	427	125	270
Bezdomność	14	14	14	14	16	16
Potrzeba ochrony macierzyństwa	39	170	37	156	34	157
- w tym wielodzietność	19	104	22	108	31	113
Bezrobocie	151	407	150	371	137	346
Niepełnosprawność	260	430	221	373	185	347
Długotrwała lub ciężka choroba	449	886	324	698	310	593
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	44	143	37	132	30	74
- w tym rodziny niepełne	17	55	10	45	9	33
- w tym rodziny wielodzietne	19	82	16	81	7	36
Przemoc w rodzinie/Przemoc domowa¹³	10	29	12	38	13	38

¹³ Pojęcie przemocy w rodzinie zostało zastąpione pojęciem przemocy domowej poprzez uchwalenie i wejście w życie Ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw. W statystyce dotyczącej 2022 roku funkcjonuje nadal pojęcie przemocy w rodzinie.

Wyszczególnienie	2022		2023		2024	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Alkoholizm	71	133	42	74	55	85
Narkomania	5	11	4	13	6	10
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	3	3	7	7	6	8
Zdarzenie losowe	3	4	1	5	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GOPS

4.2. Zasoby gminy Piecki w kontekście deinstytucjonalizacji usług społecznych

Usługi społeczne w gminie Piecki obejmują wiele działań realizowanych w różnych obszarach wymienionych w art. 2.1 ustawy o CUS, w tym m.in. pomoc społeczna, wsparcie rodziny i systemu pieczy zastępczej, promocję i ochronę zdrowia, edukację publiczną, kulturę, sport oraz aktywność obywatelską. Oprócz nich gmina prowadzi również działania w obszarach takich jak polityka prorodzinna, wspieranie osób niepełnosprawnych, przeciwdziałanie bezrobociu, mieszkalnictwo, ochrona środowiska oraz reintegracja zawodowa i społeczna. Ich realizacja angażuje różnorodne instytucje i podmioty, w tym Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, instytucje kultury, Środowiskowy Dom Samopomocy, Klub Dziecięcy „Słoneczko”, podmioty lecznicze, organizacje pozarządowe oraz inicjatywy lokalne i samopomocowe.

Poniżej przedstawiono najważniejsze z punktu widzenia procesu deinstytucjonalizacji w gminie Piecki obszary usług społecznych, wraz z opisem dostępnych zasobów oraz potencjału lokalnej wspólnoty.

Obszar pomocy społecznej

Zadania gminy w obszarze pomocy społecznej realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pieckach. W świetle art. 15 ustawy o pomocy społecznej polegają one na:

- 1) przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń,
- 2) pracy socjalnej,
- 3) prowadzeniu i rozwoju odpowiedniej infrastruktury socjalnej,
- 4) analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- 5) realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- 6) rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

W grudniu 2024 r. GOPS zatrudnił na podstawie umowy o pracę 20 osób. Kadre Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej stanowią:

- Kierownik,
- Główna księgowa,
- referent ds. kadrowo – finansowych,
- Zespół pracowników socjalnych,

- Zespół opiekunek, stanowiska do realizacji zadań z zakresu administracji rządowej, w tym świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego, dodatków mieszkaniowych, a także programów resortowych polityki społecznej,
- stanowisko ds. koordynacji Klubu Integracji Społecznej,
- stanowisko ds. kadr i zamówień publicznych, informatyk – sprawozdawczość elektroniczna,
- asystent rodziny,
- osoba sprzątająca/goniec.

W 2024 roku budżet Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na funkcjonowanie i realizację zadań własnych, zleconych i programów rządowych wynosił łącznie 9 919 471,32zł., z tego 3 792 588,15 zł środków własnych gminy i 612 688,14 zł środków w ramach dotacji przekazanej przez WMUW.

Ośrodek realizuje szereg zadań wynikających z innych ustaw, w tym w szczególności w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy.

Rada Gminy Piecki Uchwałą Nr LXX/434/24 z dnia 19 lutego 2024 r. wyraziła zgodę na utworzenie Międzygminnego Centrum Usług Społecznych z siedzibą w Pieckach w porozumieniu z gminą Ruciane-Nida. Zgodnie z Ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, do zadań CUS należy w szczególności:

- zaspokajanie potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych przekazanych do realizacji centrum, w tym określonych w programie usług społecznych;
- prowadzenie rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych;
- opracowywanie diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych;
- realizowanie programu usług społecznych, w tym kwalifikowanie osób zainteresowanych do korzystania z usług społecznych określonych w programie usług społecznych oraz opracowywanie i monitorowanie realizacji indywidualnych planów usług społecznych;
- podejmowanie działań na rzecz integracji i wspierania rozwoju wspólnoty samorządowej z wykorzystaniem potencjału tej wspólnoty, w tym organizowanie działań samopomocowych, wolontaryjnych i sąsiedzkich stanowiących uzupełnienie usług społecznych (działania wspierające);
- opracowywanie standardów jakości usług społecznych określonych w programie usług społecznych, w przypadku braku określenia tych standardów w obowiązujących przepisach, oraz ich wdrażanie;
- podejmowanie działań na rzecz rozwoju i koordynacji usług społecznych;
- gromadzenie, aktualizowanie i udostępnianie informacji o usługach społecznych realizowanych na obszarze gminy, będącej stroną porozumienia o międzygminnym CUS.

W strukturach GOPS funkcjonuje Klub Integracji Społecznej, w tym: Punkt Wolontariatu „Pomocna Dłoń”, Klubik Profilaktyki Pozytywnej Dziecka i Rodzica oraz Punkt wypożyczania sprzętu rehabilitacyjnego dla osób starszych i niepełnosprawnych (w ramach podpisanego

porozumienia z Parafią św. Wojciecha/ Stacją pomocy Brata Gerarda w Mrągowie oraz z Parafią p.w. MB Różańcowej/Parafialnym Zespołem Caritas w Pieckach). W siedzibie GOPS działa również powołany Zarządzeniem Wójta Gminy Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Klub Integracji Społecznej realizuje zadania zgodnie z ustawą o zatrudnieniu socjalnym (Ustawa z 13 czerwca 2003 r.), z ustawą o pomocy społecznej (ustawa z 12 marca 2004 r.), z ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (ustawa z 24 kwietnia 2003 r.).

Podstawowym celem Klubu Integracji Społecznej w Pieckach jest podejmowanie działań w kierunku reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym a także aktywizacja społeczeństwa obywatelskiego. W 2024 roku liczba uczestniczących w zajęciach reintegracji społecznej i zawodowej osób wyniosła 68, w tym były to:

- Osoby długotrwale bezrobotne: 24 os.;
- Osoby bezdomne: 2 os.;
- Osoby uzależnione od alkoholu: 15 os.;
- Osoby z zaburzeniami psychicznymi: 2 os.;
- Osoby niepełnosprawne: 15 os.;
- Osoby starsze: 25 os.

Klub Integracji Społecznej działa w strukturach i w budynku Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Formy działalności Klubu Integracji Społecznej:

1. Prace społecznie użyteczne,
2. Organizowanie różnych form zatrudnienia w tym: staże, praktyki, prace interwencyjne, kierowanie do CIS, wolontariat,
3. Zajęcia świetlicowe dla dzieci i rodziców - „Klubik Profilaktyki Pozytywnej Dziecka i Rodzica”,
4. Świetlica dla dorosłych i seniorów - spotkania Koła Gospodyń Wiejskich - inne grupy społeczne (min. Ochotnicza Straż Pożarna),
5. Samopomocowe grupy wsparcia dla dorosłych i młodzieży: - Grupa Aktywnych Seniorów "Iskierka Nadziei" 51 - Samopomocowa Grupa Wsparcia "Aktywny Senior" (od października 2024r.) - Grupa Anonimowych Alkoholików "Nadzieja" (do września 2024r.),
6. Grupy wsparcia: - GWAR (Grupa Wsparcia Aktywnych Rodziców), - Grupa Wsparcia osób z Niepełnosprawnością "Dzielni samodzielni",
7. Punkt Wolontariatu "Pomocna dłoń" dla młodzieży i dorosłych,
8. Szkolenia i warsztaty z reintegracji zawodowej i społecznej,
9. Akcje profilaktyczne i kampanie społeczne,
10. Aktywizacja osób bezrobotnych, realizacja projektów socjalnych i programów zewnętrznych przy współpracy NGO,
11. Współpraca z samorządami, z partnerami lokalnymi, organizacjami pozarządowymi PES, placówkami, instytucjami, mediami i partnerami lokalnymi,
12. Punkt wypożyczania sprzętu rehabilitacyjnego osobom niepełnosprawnym.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Pieckach jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej prowadzoną przez Gminę Piecki. ŚDS w Pieckach posiada 35 miejsc statutowych. Na dzień 31 grudnia 2024 r. wszystkie miejsca były wykorzystane. Placówka oferuje pomoc dla osób dorosłych z zaburzeniami psychicznymi, które nie wymagają leczenia szpitalnego, z niepełnosprawnością intelektualną oraz uczestników z niepełnosprawnościami sprzężonymi

lub spektrum autyzmu. Pomoc polega na organizacji zajęć terapeutycznych dostosowanych do potrzeb i możliwości podopiecznych. Zajęcia mają na celu poprawę stanu psychicznego i fizycznego uczestników zajęć, poprawę relacji z otoczeniem, naukę, doskonalenie lub odbudowę umiejętności potrzebnych w codziennym życiu. Zajęcia terapeutyczne są planowane na podstawie indywidualnych planów postępowania wspierająco-aktywizującego. Plany tworzą terapeuci w porozumieniu z uczestnikiem. Plany są dopasowane do indywidualnych potrzeb i możliwości każdego z uczestników.

Zajęcia prowadzone są w pełni wyposażonych i dostosowanych do potrzeb uczestników pracowniach. Są to:

- pracownia gospodarstwa domowego,
- pracownia krawiecko-rękodzielnicza,
- pracownia komputerowa,
- pracownia kompetencji społecznych,
- pracownia teatralno-muzyczna,
- sala rehabilitacji i rekreacji ruchowej,
- sala relaksacji.

Wszystkie pracownie są w pełni wyposażone, zgodnie z profilem pracowni i są dostosowane do potrzeb podopiecznych. Podopieczni ŚDS w Pieckach sami decydują, w jakiego rodzaju zajęciach chcą brać udział i sami wybierają pracownię, w której chcą spędzać czas. Uczestnicy są zachęceni do udziału w różnych zajęciach, ale w szczególności do zajęć ruchowych. Placówka zatrudnia dwóch fizjoterapeutów, a sala rehabilitacji i rekreacji ruchowej jest wyposażona w sprzęt umożliwiający prowadzenie profesjonalnych zajęć z zakresu rehabilitacji ruchowej.

Uczestnicy – jeśli jest taka potrzeba - otrzymują też wsparcie psychologiczne oraz pomoc w postaci dowozu i odwozu na zajęcia. W uzasadnionych przypadkach transport jest wykorzystywany do dowozu uczestnika np. do lekarza. Śds dysponuje 9-osobowym (8+1) busem dostosowanym do przewozu osób niepełnosprawnych. W 2024 r. został zakupiony fabrycznie nowy samochód. Gmina pozyskała na ten cel dofinansowanie z PFRON w wysokości 135 tys. zł. Pozostałą część – w wysokości 95,5 tys. zł – stanowił wkład własny Gminy Piecki. Śds zapewnia każdemu podopiecznemu codziennie ciepły posiłek, który jest przygotowywany w ramach zajęć prowadzonych w pracowni gospodarstwa domowego. Jednostka finansowana jest z budżetu państwa.

Obszar edukacji, kultury i kultury fizycznej

Gmina Piecki dysponuje rozwiniętą infrastrukturą instytucjonalną w obszarze edukacji i kultury, stanowiącą ważny element lokalnego systemu usług społecznych oraz potencjał dla działań integracyjnych i rozwojowych skierowanych do mieszkańców w różnym wieku.

Edukacja publiczna

Usługi społeczne w zakresie edukacji publicznej na terenie gminy Piecki realizowane są przez placówki oświatowe prowadzone przez samorząd gminny. Gmina pełni funkcję organu prowadzącego dla dwóch szkół podstawowych, dwóch oddziałów przedszkolnych

funkcjonujących przy szkołach podstawowych oraz jednego przedszkola samorządowego. Sieć placówek oświatowych tworzą:

- Szkoła Podstawowa im. Karola Wojtyły w Pieckach z oddziałami przedszkolnymi,
- Szkoła Podstawowa w Nawiadach z oddziałami przedszkolnymi,
- Samorządowe Przedszkole „Słoneczny Zakątek” w Pieckach.

Placówki te zapewniają realizację podstawowych zadań edukacyjnych, opiekuńczych i wychowawczych, pełniąc jednocześnie funkcję środowiskotwórczą.

Ponadto na terenie gminy funkcjonuje Klub dziecięcy „Słoneczko” w Pieckach, którego działalność skupia się na zapewnieniu dziecku opieki pielęgnacyjnej oraz edukacyjnej poprzez prowadzenie zajęć zabawowych z elementami edukacji, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka.

Uzupełniającą rolę w obszarze edukacji i integracji społecznej odgrywa działalność Klubu Integracji Społecznej. W ramach KIS funkcjonuje Punkt Wolontariatu „Pomocna Dłoń”, skierowany do młodzieży i osób dorosłych, a także realizowane są działania o charakterze profilaktycznym oraz kampanie społeczne, wzmacniające postawy prospołeczne i zaangażowanie obywatelskie.

Kultura i animacja społeczna

Obszar kultury w gminie Piecki opiera się przede wszystkim na działalności Gminnego Ośrodka Kultury „PEGAZ” , Gminnej Biblioteki Publicznej im. Ernsta Wiecherta oraz Muzeum Regionalnego im. Walentyny Dermackiej z Sapiechów w Pieckach (w organizacji). Instytucje te pełnią kluczową rolę w animowaniu życia kulturalnego oraz integracji lokalnej społeczności.

Gminny Ośrodek Kultury „PEGAZ” organizuje wydarzenia o charakterze cyklicznym i okazjonalnym, w tym m.in. Pieckowiadę, Dożynki Gminne, Noc Muzeów, Festyny Kwiatowe, koncerty, festyny charytatywne, obchody świąt i rocznic, a także zajęcia warsztatowe i animacyjne w świetlicach. Ośrodek prowadzi również działania adresowane do dzieci i młodzieży, takie jak ferie zimowe i wakacje z Pegazem, tworząc przestrzeń do rozwijania zainteresowań oraz aktywnego spędzania czasu wolnego.

Gminna Biblioteka Publiczna im. Ernsta Wiecherta realizuje działania wspierające rozwój czytelnictwa i kompetencji kulturowych mieszkańców. Wśród podejmowanych inicjatyw znajdują się warsztaty tematyczne, konkursy recytatorskie, Narodowe Czytanie, Noc Bibliotek, lekcje biblioteczne oraz spotkania autorskie. Działalność biblioteki stanowi ważne uzupełnienie oferty kulturalnej gminy, szczególnie w obszarze edukacji kulturalnej dzieci i młodzieży.

Kultura fizyczna i sport

Istotnym elementem oferty społecznej gminy Piecki jest również kultura fizyczna i sport. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, w 2024 roku na terenie gminy funkcjonowały trzy kluby sportowe, zrzeszające łącznie 163 członków. W zajęciach sportowych uczestniczyły 153 osoby, w tym 122 mężczyzn i 31 kobiet. Szczególnie istotny jest fakt, że 119 ćwiczących stanowiły osoby do 18. roku życia, co wskazuje na znaczącą rolę

sportu w aktywizacji dzieci i młodzieży oraz w kształtowaniu zdrowych postaw i stylu życia. Wiele inicjatyw realizowanych jest dzięki zagazowaniu jednostek oświatowych (turnieje, konkursy) oraz organizacji pozarządowych, które każdego roku pozyskują środki m.in. w ramach konkursów ofert w obszarze wspierania i upowszechniania kultury fizycznej, a także ofert złożonych w trybie pozakonkursowym na podstawie art. 19a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Obszar promocji i ochrony zdrowia

Zdrowie stanowi jeden z kluczowych czynników wpływających na jakość życia mieszkańców gminy Piecki, zarówno w wymiarze indywidualnym, jak i rodzinnym. Zgodnie z definicją Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), zdrowie rozumiane jest nie tylko jako brak choroby lub niepełnosprawności, lecz jako stan pełnego dobrostanu fizycznego, psychicznego i społecznego. Takie holistyczne podejście do zdrowia znajduje odzwierciedlenie w lokalnych działaniach podejmowanych na rzecz promocji zdrowia oraz wsparcia osób doświadczających problemów zdrowotnych.

Wśród głównych przyczyn korzystania przez mieszkańców gminy Piecki ze świadczeń pomocy społecznej znajduje się problem bezpośrednio związany ze stanem zdrowia, w szczególności długotrwała lub ciężka choroba.

Ponadto działa Grupa Anonimowych Alkoholików „Nadzieja”. Działalność ta stanowi ważny element wsparcia środowiskowego i samopomocowego, sprzyjającego procesowi wychodzenia z uzależnień oraz wzmacnianiu kompetencji społecznych uczestników. Uzupełnieniem tych działań są inicjatywy realizowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która pełni kluczową rolę w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na terenie gminy.

W obszarze ochrony zdrowia mieszkańcy gminy Piecki mają dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej świadczonej przez podmioty wykonujące działalność leczniczą działające na terenie gminy. Funkcjonują tu NZOZ Przychodnia Lekarska SANUS w Pieckach, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Zdrowia „Troska” M. Paprocha, A. Paprocha Spółka Jawna, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Praktyka Lekarza Rodzinnego Zygmunt Ziemba. Ponadto na terenie Piecek działają dwie apteki oraz Centrum Medyczne Mag-Dent.

Ze względu na brak rejonizacji w zakresie korzystania z usług medycznych, mieszkańcy gminy Piecki mogą również korzystać z oferty ochrony zdrowia świadczonej przez Szpital Mrągowski im. Michała Kajki Spółka z o.o.

Obszar wspierania aktywności obywatelskiej

Aktywność społeczna i obywatelska mieszkańców stanowi istotny element kapitału społecznego oraz ważny czynnik sprzyjający rozwojowi lokalnej wspólnoty. Zaangażowanie obywateli gminy Piecki w sprawy publiczne oraz działalność na rzecz dobra wspólnego przybiera różnorodne formy, obejmujące m.in. członkostwo w organizacjach pozarządowych, udział w inicjatywach formalnych i nieformalnych, wolontariat, działalność filantropijną,

przekazywanie 1,5% podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego, a także uczestnictwo w wyborach, konsultacjach społecznych i innych formach dialogu obywatelskiego.

Na terenie gminy Piecki funkcjonuje rozbudowany i zróżnicowany sektor organizacji pozarządowych. Zgodnie z danymi Krajowego Rejestru Sądowego, zarejestrowanych jest 21 organizacji pozarządowych, nie licząc podmiotów znajdujących się w stanie likwidacji. Wśród nich istotną grupę stanowią jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych, które pełnią ważną rolę nie tylko w zakresie bezpieczeństwa publicznego, lecz także integracji społecznej i aktywizacji mieszkańców. Obok nich działają fundacje i stowarzyszenia o profilu kulturalnym, ekologicznym, edukacyjnym, sportowym, turystycznym oraz społecznym, co świadczy o szerokim spektrum podejmowanych inicjatyw obywatelskich.

Uzupełnieniem formalnie działających organizacji są Koła Gospodyń Wiejskich, które animują życie społeczne na obszarach wiejskich, pomagają w kultywowaniu tradycji lokalnych oraz wzmacnianiu więzi międzyludzkich. Ponadto, ze względu na bliskie sąsiedztwo miasta Mrągora, mieszkańcy gminy Piecki mają możliwość angażowania się w działalność organizacji pozarządowych posiadających siedzibę poza obszarem gminy, a sama gmina może znajdować się w zasięgu oddziaływania inicjatyw realizowanych przez podmioty ponadlokalne.

Samorząd gminy Piecki prowadzi aktywną współpracę z organizacjami pozarządowymi, traktując je jako ważnych partnerów w realizacji zadań publicznych. Współpraca ta obejmuje zarówno wsparcie finansowe, jak i pozafinansowe. W 2024 roku organizacjom pozarządowym przekazano środki finansowe w łącznej wysokości 266 911,57 zł na realizację zadań z zakresu m.in. wspierania i upowszechniania kultury fizycznej, utrzymania infrastruktury sportowej, promocji kultury i tradycji regionalnych, upowszechniania kultury i sztuki, opieki nad nieczynnymi cmentarzami komunalnymi oraz działań na rzecz bezpieczeństwa publicznego.

Pozafinansowe formy współpracy obejmują w szczególności wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działań, konsultowanie programów współpracy oraz tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi inicjatyw obywatelskich.

4.3. Diagnoza potrzeb grup docelowych w podziale na obszary wsparcia

4.3.1. Rodzina i dzieci

Rodzina jest naturalnym środowiskiem opieki i wychowania dzieci oraz realizuje szereg innych funkcji społecznych. W codziennym życiu rodziny mogą napotykać różne trudności, wynikające m.in. z problemów materialnych, zawodowych, konfliktów małżeńskich lub partnerskich, a także z wyzwań wychowawczych związanych z rozwojem dzieci. Rodzice i opiekunowie wyposażeni w odpowiednie kompetencje lub korzystający z okresowego wsparcia specjalistów są w stanie radzić sobie z większością trudności. Natomiast w rodzinach, w których kumulują się deficyty opiekuńczo-wychowawcze, problemy psychologiczne i materialne, konieczne jest wsparcie długotrwałe i wielopoziomowe.

W 2024 roku w gminie Piecki wsparciem społecznym objętych było 144 rodziny z dziećmi (591 osób), co stanowiło 30,77% wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej. Najczęściej były to rodziny z dwojgiem dzieci (40,97%), trojgiem dzieci (28,47%) oraz jedno dzieckiem (16,67%). Wsparciem obejmowano również 37 rodzin niepełnych (112 osób). W porównaniu do 2022 roku liczba rodzin objętych pomocą zmniejszyła się, podobnie jak liczba osób w tych rodzinach.

Najczęstsze powody korzystania z usług wsparcia wśród rodzin z dziećmi obejmowały:

- **Ochronę macierzyństwa, w tym wielodzietność** – wsparcie udzielono 34 rodzinom (157 osobom).
- **Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego** – wsparciem objęto 30 rodzin (74 osoby).
- **Przemoc domowa** – w latach 2022–2024 występowała corocznie w kilkunastu rodzinach (w 2024 r. – 13 rodzin, 38 osób).

W sytuacjach, gdy rodzice nie są w stanie zapewnić dzieciom właściwej opieki, pomimo otrzymanego wsparcia, dzieci kierowane są do systemu pieczy zastępczej. W 2024 roku na terenie gminy Piecki funkcjonowało 8 rodzin zastępczych, w tym jedna pełniąca funkcję pogotowia opiekuńczego. W pieczy zastępczej przebywało łącznie 14 dzieci:

- 5 dzieci w spokrewnionych rodzinach zastępczych na terenie gminy,
- 1 dziecko w zawodowej rodzinie zastępczej na terenie gminy Mrągowo,
- 8 dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej „Dom dla Dzieci” w Mrągowie.

Dodatkowo 6 dzieci z niepełnosprawnościami, które wcześniej przebywały w rodzinnej pieczy zastępczej, zostało umieszczonych w Domu Pomocy Społecznej dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnych w Mrągowie. W 2024 roku asystent rodziny współpracował również z koordynatorem pieczy zastępczej, ponieważ troje dzieci z rodzin objętych wsparciem asystenta przebywało w pieczy zastępczej.

Usługi wsparcia dla rodzin i dzieci

1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS)

- Świadczenia pieniężne i rzeczowe wynikające z ustawy o pomocy społecznej.

- Praca socjalna – świadczone ją wobec 468 rodzin w 2024 roku
- Poradnictwo specjalistyczne i doradztwo indywidualne dla rodzin i rodziców;
- Organizacja wypoczynku dzieci i młodzieży (kolonie letnie finansowane przez Warmińsko-Mazurskiego Kuratora Oświaty);
- Realizacja projektów socjalnych wspierających sytuację życiową rodzin i przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu;
- Programy wspierające rodziny:
 - Karta Dużej Rodziny,
 - Program Wspierania Rodziny w Gminie Piecki na lata 2024-2026,
 - Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2027.

2. Asystent rodziny

- Diagnoza problemów w rodzinie we współpracy z pracownikiem socjalnym i psychologiem;
- Opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną, monitorowanie postępów i w razie potrzeby modyfikacja działań;
- Edukacja rodziców w zakresie prawidłowych postaw wychowawczych, działania wychowawczo-edukacyjne oraz motywowanie rodziny do poprawy sytuacji;
- Od 2017 roku pełnienie funkcji koordynatora kompleksowego wsparcia rodzin i kobiet w ciąży w ramach ustawy „Za życiem”, obejmując wsparciem m.in. kobiety w ciąży powikłanej, rodziny po niepowodzeniach położniczych oraz rodziny dzieci z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem lub chorobą zagrażającą życiu w okresie prenatalnym lub przy porodzie;

W 2024 roku wsparciem asystenta rodziny objęto 10 rodzin (25 dzieci, w tym 1 rodzina i 2 dzieci w ramach „Za życiem”).

3. Klub Integracji Społecznej (KIS)

- Organizacja zajęć świetlicowych i animacyjnych dla dzieci i rodziców („Klubik Profilaktyki Pozytywnej Dziecka i Rodzica”);
- Grupa Wsparcia Aktywnych Rodziców – wsparcie edukacyjno-wychowawcze dla rodziców.

4. Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy domowej

- koordynacja działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- diagnoza problemów;
- inicjowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych;
- monitorowanie działań grup diagnostyczno-pomocowych;
- wspieranie osób doznających przemocy oraz osób stosujących przemoc.

4.3.2. Osoby starsze

Mieszkańcy gminy Piecki w starszym wieku wymagają wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z uwagi na wiek, przewlekłe choroby oraz ograniczenia sprawności fizycznej

i psychicznej. Zgodnie z definicją Światowej Organizacji Zdrowia, starość zaczyna się wraz z 60. rokiem życia i dzieli się na: wczesną starość (60–74 lata), starość pośrednią (75–89 lat) oraz późną starość lub długowieczność (90+ lat). Wraz z wiekiem wzrasta ryzyko chorób przewlekłych, spadku sprawności motorycznej i poznawczej oraz osłabienia odporności.

W 2024 roku osoby w wieku 70 lat i więcej stanowiły 777 mieszkańców gminy (10,97% ogółu), a osoby powyżej 85 lat - 113 osób (1,60%). Z uwagi na starzenie się populacji, rośnie liczba osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, a także ryzyko samotności, izolacji społecznej i pogorszenia stanu zdrowia.

W 2024 roku pomoc społeczną z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby otrzymało 310 rodzin (593 osoby), w tym wiele rodzin seniorów.

Seniorzy korzystający ze świadczeń emerytalno-rencistowskich stanowili 190 rodzin (276 osób), w tym 141 rodzin jednoosobowych, 31 dwuosobowych oraz 18 rodzin trzyosobowych i większych.

Usługi wsparcia dla seniorów

1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS) w Pieckach

- Świadczenie **usług opiekuńczych** dla osób starszych, które z powodu wieku lub choroby nie są w stanie samodzielnie funkcjonować. W 2024 roku usługami opiekuńczymi objęto **27 osób**, na kwotę **54 794,00 zł**. Usług specjalistycznych nie prowadzono z uwagi na brak kadry spełniającej wymogi do podjęcia zatrudnienia.
- Dla osób wymagających całodobowej opieki, których nie można wspierać w domu, zapewniono miejsca w **domach pomocy społecznej** – w 2024 roku umieszczono w nich 6 nowych osób, natomiast ogólna odpłatność gminy za 25 osób przebywających w danym roku wyniosła 1 199 930,00 zł, w tym dwie rodziny dwóch ze skierowanych osób ponosiło całkowitą odpłatność za dom pomocy społecznej oraz dwie rodziny z dwóch osób skierowanych do domu pomocy społecznej ponosi częściową odpłatność za ich pobyt.
- GOPS również realizuje dla seniorów różne projekty socjalne i programy wsparcia o charakterze miękkim, takie jak:
 - „Być bliżej seniorów” – działania poprawiające jakość życia i aktywizację społeczną seniorów,
 - „Wielkanocny podarunek dla seniora” – wsparcie materialne i społeczne,
 - „Korpus Wsparcia Seniora” – koordynacja działań wolontariackich wspierających osoby starsze w codziennym funkcjonowaniu.

2. Wsparcie w środowisku lokalnym

Seniorzy mogą korzystać z działań realizowanych przez lokalne organizacje, w tym kół gospodyń wiejskich, Ochotniczą Straż Pożarną czy Caritas, które wspierają aktywizację społeczną, integrację oraz pomoc w codziennym życiu.

4.3.3. Osoby z niepełnosprawnościami

Niepełnosprawność, w świetle definicji Światowej Organizacji Zdrowia, oznacza „ograniczenie lub brak zdolności do wykonywania czynności w sposób lub w zakresie uważanym za normalny dla człowieka, wynikające z uszkodzenia i upośledzenia funkcji organizmu”. W polskim ustawodawstwie niepełnosprawność zdefiniowano jako trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Niepełnosprawność może obejmować ograniczenia w zakresie sprawności ruchowej, sensorycznej (zmysłowej), intelektualnej, psychofizycznej, komunikowania się oraz funkcjonowania w społeczeństwie. Może mieć charakter wrodzony lub nabyty, wystąpić w różnych okresach życia i różnym stopniu nasilenia. Często współwystępuje z procesem starzenia się i chorobami przewlekłymi, prowadząc do marginalizacji, izolacji społecznej oraz ograniczeń w pełnieniu ról życiowych w rodzinie, społeczności lokalnej czy w środowisku pracy.

Osoby z niepełnosprawnościami nierzadko napotykają w codziennym funkcjonowaniu różne trudności, podobne do tych, które występują u osób starszych, a dodatkowo związane z barierami architektonicznymi, technicznymi i w komunikowaniu się. Wpływa to na ograniczoną możliwość uczestnictwa w życiu społecznym. Dodatkowe wyzwania obejmują: niedostatek środków finansowych, ograniczony dostęp do opieki zdrowotnej i rehabilitacji oraz trudności w aktywizacji zawodowej.

W 2021 roku Gminę Piecki zamieszkiwały 984 osoby z niepełnosprawnościami, w tym 516 kobiet (52,4%) i 468 mężczyzn (47,6%). Spośród nich 684 osoby (69,5%) posiadały prawne potwierdzenie niepełnosprawności (orzeczenie wydane przez uprawniony organ), a 300 osób (30,5%) były niepełnosprawne tylko biologicznie, bez formalnego orzeczenia, odczuwając ograniczenia w codziennym funkcjonowaniu.

W 2024 roku niepełnosprawność członka rodziny była powodem udzielenia wsparcia 185 rodzinom, w których funkcjonowało 347 osób.

Ponadto wsparciem osób z niepełnosprawnością zajmuje się Środowiskowy Dom Samopomocy w Pieckach. Jednostka posiada 35 miejsc statutowych. Na dzień 31 grudnia 2024 r. wszystkie miejsca były wykorzystane. Placówka oferuje pomoc dla osób dorosłych z zaburzeniami psychicznymi, które nie wymagają leczenia szpitalnego, z niepełnosprawnością intelektualną oraz uczestników z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spektrum autyzmu. Pomoc polega na organizacji zajęć terapeutycznych dostosowanych do potrzeb i możliwości podopiecznych.

Usługi wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami

- 1. Usługi opiekuńcze** - wsparcie w codziennym funkcjonowaniu, higienie, przygotowaniu posiłków i innych czynnościach życia codziennego;
- 2. Asystencja osobista osób z niepełnosprawnościami** – pomoc w wykonywaniu zadań dnia codziennego i wspieranie samodzielności uczestników.

Usługami asystencji osobistej objęto w 2024 roku 57 osób niepełnosprawnych (2022r. – 34 osoby, 2023r. – 40 osób), w tym:

- 1 dziecko do 16 roku życia,
- 16 osób niepełnosprawnych ze znacznym sprzężonym stopniem niepełnosprawności,
- 26 osób niepełnosprawnych ze znacznym stopniem niepełnosprawności,
- 8 osoby niepełnosprawne z umiarkowanym sprzężonym stopniem niepełnosprawności,
- 6 osób niepełnosprawnych z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

Zatrudniono 25 asystentów osób niepełnosprawnych (2022r. – 34 asystentów, 2023r. – 36 asystentów). Koszt realizacji programu wyniósł 639 659,22 zł i został w całości sfinansowany ze środków Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych w ramach resortowego Programu Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

- 3. Opieka Wytchnieniowa** – usługa mająca za zadanie odciążenie członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnościami poprzez wsparcie ich w codziennych obowiązkach przez zapewnienie czasowego zastępstwa.

Usługami opieki wytchnieniowej objęto w 2024 roku 9 osób z niepełnosprawnościami (w 2023r. - 7 osób), w tym:

- 1 dziecko do 16 roku życia,
- 8 osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności.

Zatrudniono 8 opiekunów dla osób z niepełnosprawnościami (w 2023r. - 7 asystentów). Koszt realizacji programu wyniósł 92 573,29 zł i został w całości sfinansowany ze środków Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych w ramach resortowego Programu Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

- 4. Punkt wypożyczania sprzętu rehabilitacyjnego osobom niepełnosprawnym** – w 2024 r. z pomocy skorzystało łącznie 37 osób.
- 5. Grupy Wsparcia Osób z Niepełnosprawnością w Klubie Integracji Społecznej** - działania wspierające integrację społeczną, edukację i rozwój umiejętności społecznych. W gminie Piecki działają m.in.:
 - **Grupa „Dzielni i samodzielni”** – dla osób z niepełnosprawnościami; spotkania odbywają się od poniedziałku do piątku w godzinach pracy ośrodka;
 - **Grupa Wsparcia Aktywnych Rodziców „GWAR”** – dla rodziców dzieci z różnymi potrzebami, w tym niepełnosprawnych;
 - **Samopomocowa Grupa Wsparcia AL-Anon** – dla osób dotkniętych problemem uzależnienia w rodzinie.
- 6. Poradnictwo prawne i psychologiczne** – indywidualne konsultacje dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin;
- 7. Praca socjalna** - diagnoza potrzeb i opracowanie planu wsparcia, monitorowanie sytuacji oraz motywowanie i wspieranie osób i rodzin w procesie usamodzielniania;
- 8. Opieka dzienna i rehabilitacja w ŚDS** – wsparcie w formie zajęć terapeutycznych, rehabilitacji i aktywizacji uczestników.

4.3.4. Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Zaburzenia psychiczne obejmują ogół zaburzeń czynności psychicznych i zachowania, które wpływają na myślenie, emocje, postrzeganie rzeczywistości i relacje społeczne, będąc źródłem cierpienia i utrudnień w funkcjonowaniu osoby nimi dotkniętej. Kryzys psychiczny jest natomiast reakcją organizmu na długotrwały stres, traumę lub nagłe wydarzenie, prowadząc do zaburzeń funkcjonowania psychicznego i społecznego.

Do najczęstszych problemów należą:

- zaburzenia świadomości, poznawcze i intelektualne,
- problemy w aktywności ruchowej i funkcjonowaniu społecznym,
- zaburzenia emocjonalne, omamy i urojenia,
- uzależnienia od substancji psychoaktywnych i zachowań kompulsywnych.

W latach 2022–2024 corocznie ze wsparcia GOPS w zakresie problemów związanych z alkoholizmem korzystało od 42 do 71 rodzin, obejmując 74–133 osoby. W tym samym okresie wsparcie z powodu narkomanii obejmowało 4–6 rodzin, w których znajdowało się 10–13 osób. Dane krajowe i regionalne wskazują również na rosnącą liczbę uzależnień behawioralnych, w tym od hazardu, Internetu i innych czynności kompulsywnych, zwłaszcza wśród młodzieży.

Usługi wsparcia dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego

1. Środowiskowy Dom Samopomocy (ŚDS) w Pieckach

- Posiada **35 miejsc statutowych** dla osób dorosłych z zaburzeniami psychicznymi oraz niepełnosprawnością intelektualną, w tym uczestników ze sprzężonymi niepełnosprawnościami lub spektrum autyzmu.
- Zakres usług:
 - organizacja zajęć terapeutycznych dostosowanych do indywidualnych potrzeb i możliwości uczestników;
 - poprawa stanu psychicznego i fizycznego uczestników;
 - rozwój umiejętności społecznych i relacji z otoczeniem;
 - nauka czynności niezbędnych w codziennym życiu;
 - wsparcie psychologiczne w razie potrzeby;
 - dowóz i odwóz uczestników na zajęcia.

2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pieckach

- usługi w zakresie wsparcia rodzin i osób dorosłych dotkniętych zaburzeniami psychicznymi oraz uzależnieniami;
- konsultacje prowadzone w ramach Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKPiRPA);
- świadczenie pomocy społecznej dla rodzin dotkniętych alkoholizmem i narkomanią;
- realizacja działań profilaktycznych i edukacyjnych;
- współpraca z innymi instytucjami i organizacjami wspierającymi osoby w kryzysie psychicznym.

Udzielane wsparcie obejmuje zarówno osoby dorosłe, jak i młodzież, uwzględniając problematykę uzależnień, w tym e-uzależnień i cyberprzemocy. Ze względu na ograniczoną dostępność ambulatoryjnej opieki psychiatrycznej, lokalne usługi społeczne pełnią kluczową rolę w zapewnieniu wsparcia psychicznego i społecznego.

4.3.5. Osoby w kryzysie bezdomności

Bezdomność stanowi zjawisko społeczne, polegające na braku domu, mieszkania lub miejsca stałego pobytu, które gwarantowałyby osobie lub rodzinie poczucie bezpieczeństwa, zapewniało schronienie oraz zaspokojenie podstawowych potrzeb. Może mieć charakter dobrowolny – wynikający z wyboru takiego stylu życia, lub być efektem przyczyn obiektywnych, niezależnych od jednostki, takich jak klęski żywiołowe, recesja gospodarcza czy wojna. Bezdomność często wynika również z decyzji i działań człowieka oraz towarzyszących mu dysfunkcji, w tym zadłużenia, przemocy domowej, uzależnień, ucieczki z domu, zaburzeń psychicznych, problemów i konfliktów rodzinnych. Zjawisko to może dotknąć osoby w każdym wieku, jednak coraz częściej obserwuje się młode osoby doświadczające kryzysu bezdomności.

W 2024 roku bezdomność była powodem udzielenia pomocy społecznej 16 osobom, natomiast w 2023 i 2022 roku – odpowiednio 14 i 14 osób. Gmina Piecki ma ustawowy obowiązek zapewnienia osobom bezdomnym schronienia poprzez przyznanie tymczasowego miejsca w noclegowni lub schronisku dla osób bezdomnych. W 2024 roku schronienie przyznano 7 osobom, w 2023 - 5 osobom, a w 2022 - 4 osobom.

Usługi wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności

1. Mieszkania treningowe i wspomagane

Na mocy ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. oraz zmian z 2023 r., gmina Piecki zapewniała mieszkańcom wsparcie w postaci mieszkania chronionego (na podstawie umowy międzygminnej). Od 2026 r. gmina posiadać będzie w zasobie mieszkanie wspomagane.

• Mieszkania treningowe

przygotowują osoby dorosłe, które ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, do prowadzenia niezależnego życia. Świadczone są w nich usługi bytowe, praca socjalna oraz nauka w zakresie samoobsługi, pełnienia ról społecznych i integracji ze społecznością lokalną. Wsparcie jest przyznawane na czas określony.

• Mieszkania wspomagane

przeznaczone są dla osób starszych, niepełnosprawnych lub przewlekle chorych, wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i w utrzymaniu kontaktów społecznych. Świadczone są usługi bytowe, praca socjalna oraz pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych do samodzielnego życia. Wsparcie może być przyznane na czas określony lub nieokreślony (w przypadku osób z orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności).

2. Placówki zapewniające schronienie

Osoby bezdomne kierowane są do placówek współpracujących z gminą Piecki w oparciu o podpisane umowy/porozumienia, m.in.:

- Stowarzyszenie MONAR – Schronisko dla Osób Bezdomnych MARKOT w Marwałdzie - miejsca noclegowe, wizyty studyjne, reintegracja społeczna z indywidualnym planem dla wychodzących ze schroniska.
- Brodnickie Centrum CARITAS – Schronisko dla Osób Bezdomnych z Usługami Opiekuńczymi BETANIA.
- Stowarzyszenie JESIEŃ – Schronisko dla Osób Bezdomnych z Usługami Opiekuńczymi w Nowym Jasińcu.

3. Wsparcie materialne i bytowe

- Zapewnienie posiłków, odzieży i niezbędnych rzeczy osobom bezdomnym. W 2024 roku wydano 34 bony na zakup posiłków w sklepach spożywczych.

W 2023 roku udzielono schronienia 5 osobom na łączną kwotę 46 415,00 zł, a w 2024 roku – 6 osobom na kwotę 60 770,00 zł, w tym jednej osobie w schronisku z usługami opiekuńczymi na kwotę 8 290,00 zł.

4. Przyznawanie zasiłków celowych na świadczenia zdrowotne

Osobom bezdomnym oraz innym osobom nieposiadającym dochodów i możliwości korzystania ze świadczeń publicznych. W 2023 i 2024 roku nie zgłoszono potrzeb w tym zakresie.

Wsparcie osób bezdomnych w gminie Piecki realizowane jest przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który pośredniczy również w przekazywaniu odzieży od darczyńców, w dostępie do mieszkań treningowych i wspomaganych, oraz w zapewnieniu środków bytowych i opieki socjalnej.

4.4. Analiza potrzeb

Badanie sytuacji społecznej przeprowadzone w celu opracowania *diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych w gminie Piecki na lata 2026-2030* wskazuje na konieczność dalszego rozwoju usług społecznych w kluczowych obszarach. Pozwoliła ona na identyfikację kluczowych potrzeb mieszkańców oraz podmiotów realizujących usługi społeczne, a także na rozpoznanie barier utrudniających ich dostępność i skuteczną realizację.

Zidentyfikowane potrzeby dotyczą zakresu i dostępności usług, w tym obszarów deficytowych, oraz uwarunkowań infrastrukturalnych, kadrowych i organizacyjnych lokalnego systemu wsparcia. Analiza umożliwi również wskazanie kierunków dalszego rozwoju usług społecznych oraz działań służących ograniczaniu zidentyfikowanych barier.

4.4.1. Potrzeby w zakresie świadczonych usług oraz usługi deficytowe

Osoby starsze oraz osoby z niepełnosprawnościami coraz częściej potrzebują wsparcia umożliwiającego samodzielne funkcjonowanie w środowisku lokalnym. W szczególności zalecane jest rozwinięcie usług mobilnych typu „door to door”, rozszerzenie oferty usług opiekuńczych sąsiedzkich oraz wsparcia domowego, a także tworzenie programów aktywizujących seniorów, takich jak kluby seniora czy wolontariat międzypokoleniowy.

Niezbędne jest również zapewnienie opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób zależnych oraz wsparcia w formie warsztatów i grup samopomocowych. Obecnie w tym obszarze brakuje przede wszystkim wystarczającej liczby usług mobilnych, opieki wytchnieniowej oraz programów aktywizujących osoby starsze.

Rodziny z dziećmi wymagają wzmocnienia wsparcia edukacyjnego, wychowawczego i profilaktycznego. Potrzebne jest organizowanie programów edukacyjnych i profilaktycznych, takich jak szkoła rodzenia, kluby rodzica czy warsztaty wzmacniające kompetencje wychowawcze, a także zwiększenie dostępności poradnictwa psychologicznego, terapeutycznego i rodzinnego, w tym wsparcia asystenta rodziny.

Istotne jest także rozwijanie programów wczesnej interwencji rodzinnej oraz zajęć dla dzieci i młodzieży umożliwiających aktywne i bezpieczne spędzanie czasu wolnego. W tym obszarze deficyty dotyczą zwłaszcza kompleksowych działań w zakresie wczesnej interwencji oraz ograniczonej oferty zajęć pozalekcyjnych i aktywizujących dla dzieci i młodzieży.

Dzieci i młodzież potrzebują wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego i profilaktyki uzależnień, w tym uzależnień cyfrowych, zwiększonej obecności psychologów, pedagogów i animatorów w szkołach oraz instytucjach kultury, a także szerokiej oferty zajęć pozalekcyjnych, warsztatów rozwojowych, grup tematycznych i wydarzeń integracyjnych. W tym obszarze brakuje przede wszystkim dostępności specjalistów w placówkach oświatowych oraz kompleksowej oferty zajęć pozaszkolnych.

W obszarze aktywizacji zawodowej i społecznej osób bezrobotnych oraz osób w wieku 50+ i młodzieży istotne jest wzmocnienie działań Klubu Integracji Społecznej poprzez kursy, szkolenia i działania reintegracyjne oraz rozwój partnerstw z organizacjami pozarządowymi

i pracodawcami w celu tworzenia miejsc aktywności społeczno-zawodowej. Braki w tym zakresie dotyczą niewystarczającej liczby inicjatyw wspierających aktywizację zawodową seniorów i młodzieży oraz ograniczonej współpracy z lokalnym rynkiem pracy.

Rozwój aktywności społecznej i obywatelskiej wymaga kontynuacji i rozszerzenia działań w ramach Organizacji Społeczności Lokalnej, a także promowania wolontariatu międzypokoleniowego, szczególnie wśród młodzieży i seniorów, oraz zapewnienia wsparcia dla liderów lokalnych i organizacji pozarządowych poprzez szkolenia, doradztwo i mentoring. Aktualne deficyty obejmują ograniczoną liczbę inicjatyw wspierających zaangażowanie obywatelskie oraz niedostateczne wsparcie dla liderów lokalnych.

4.4.2. Potrzeby podmiotów i organizacji, w tym potrzeby kadrowe i profesji społecznych

Podmioty realizujące usługi społeczne w Gminie Piecki potrzebują wsparcia w zakresie infrastruktury i zasobów, aby skutecznie odpowiadać na potrzeby mieszkańców. Poprawa dostępności usług lokalnych wymaga modernizacji i rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz placów zabaw, a także zwiększenia dostępu do oferty kulturalnej poprzez wykorzystanie bazy GOK „Pegaz”, świetlic oraz partnerstwa z organizacjami pozarządowymi. Istotne jest również poprawienie dostępności mieszkań i lokali wspomaganych dla osób w trudnej sytuacji życiowej.

Jednocześnie diagnoza wskazała potrzeby kadrowe i kompetencyjne podmiotów realizujących usługi społeczne. Wzrost liczby osób starszych, chorujących, z niepełnosprawnościami oraz rodzin korzystających z pomocy społecznej generuje zapotrzebowanie na pracowników socjalnych, opiekunów osób niesamodzielnych, asystentów rodziny oraz osoby realizujące usługi środowiskowe. Widoczna jest także potrzeba zwiększenia dostępności specjalistycznych profesji społecznych, w szczególności w obszarze wsparcia psychologicznego, terapii, przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej.

Istnieje potrzeba zatrudnienia pracownika do realizacji i monitorowania lokalnych programów pomocy społecznej i wspierania rodzin.

Deficyty obejmują przede wszystkim ograniczoną liczbę lokali wspomaganych, niedostateczną infrastrukturę sprzyjającą aktywności rekreacyjnej i kulturalnej oraz ograniczone zasoby kadrowe umożliwiające rozwój i integrację usług społecznych.

4.4.3. Bariery realizacji usług społecznych

Realizacja usług społecznych w gminie Piecki napotyka na pewne bariery o charakterze zarówno demograficznym, organizacyjnym, jak i społecznym. Ich identyfikacja ma kluczowe znaczenie dla planowania skutecznych i adekwatnych działań w ramach rozwoju lokalnego systemu usług społecznych.

Jedną z podstawowych barier jest **niekorzystna sytuacja demograficzna**, charakteryzująca się systematycznym spadkiem liczby ludności oraz postępującym procesem starzenia się społeczeństwa mieszkańców gminy Piecki. Zmniejszająca się liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, przy jednoczesnym wzroście odsetka osób w wieku poprodukcyjnym, skutkuje rosnącym zapotrzebowaniem na usługi opiekuńcze, zdrowotne

i wspierające samodzielność, przy jednoczesnym ograniczaniu lokalnych zasobów kadrowych i finansowych.

Istotną barierą jest również **rozproszenie przestrzenne zabudowy oraz charakter wiejski gminy**, obejmującej liczne sołectwa o zróżnicowanej liczbie mieszkańców. Utrudnia to organizację i dostępność usług społecznych, zwłaszcza dla osób starszych, z niepełnosprawnościami oraz osób o ograniczonej mobilności. Bariery komunikacyjne, w tym ograniczona dostępność transportu publicznego, utrudniają korzystanie z oferty wsparcia, szczególnie w przypadku usług specjalistycznych i profilaktycznych.

Kolejnym ograniczeniem są **bariery kadrowe**, polegające na niedoborze specjalistów w obszarze usług społecznych i opiekuńczych. Dotyczy to w szczególności psychologów, terapeutów, opiekunów osób niesamodzielnych oraz specjalistów pracujących z rodzinami przeżywającymi trudności opiekuńczo-wychowawcze.

Znaczącą barierę stanowią także **ograniczenia finansowe gminy**, które wpływają na skalę i zakres możliwych do realizacji działań. Wzrost liczby mieszkańców korzystających z pomocy społecznej, związany głównie z długotrwałą chorobą, niepełnosprawnością, bezrobociem i ubóstwem, powoduje zwiększone obciążenie budżetu gminy.

Wśród barier społecznych należy wskazać **niski poziom aktywności obywatelskiej części mieszkańców oraz ograniczoną gotowość do korzystania z niematerialnych form wsparcia**, takich jak poradnictwo, wsparcie psychologiczne czy działania profilaktyczne. Występują również postawy nieufności wobec instytucji pomocowych oraz obawy przed stygmatyzacją.

5. Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych

Cele *Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Piecki na lata 2026-2030* są następujące:

- określenie kierunków deinstytucjonalizacji usług społecznych i usług zdrowotnych na poziomie lokalnym,
- powiązanie dostępnych źródeł finansowania, w szczególności funduszy europejskich, a także innych źródeł finansowych z lokalnymi celami i działaniami w obszarze usług społecznych i deinstytucjonalizacji,
- skoordynowanie działań podejmowanych przez różne podmioty na terenie gminy przy uwzględnieniu potencjału i zasobów sektora obywatelskiego i partnerów społecznych.

Obszary interwencji zostały określone z uwzględnieniem zarówno uwarunkowań strategicznych i programowych w zakresie deinstytucjonalizacji, jak i rekomendacji wynikających z przeprowadzonej diagnozy. Są to:

- I. Rodziny z dziećmi
- II. Osoby starsze
- III. Osoby z niepełnosprawnościami
- IV. Osoby z zaburzeniami psychicznymi oraz w kryzysie zdrowia psychicznego
- V. Osoby w kryzysie bezdomności

W ramach każdego obszaru interwencji określono planowane działania, rezultaty, odbiorców, realizatorów oraz możliwe źródła finansowania.

5.1. Rodzina i dzieci

Cel ogólny: Zwiększenie dostępu do usług społecznych dla rodzin z dziećmi i młodzieżą, w szczególności rodzin doświadczających trudności opiekuńczo-wychowawczych.

Cel szczegółowy 1. Zwiększenie kompetencji rodziców i opiekunów w zakresie opieki i wychowania dzieci.

Nr	Działanie	Okres realizacji	Podmioty odpowiedzialne	Szacunkowy koszt	Potencjalne źródła finansowania
1.	Organizowanie różnych form edukacji rodziców i opiekunów, dotyczących w szczególności rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych, takich jak „Szkoła dla rodziców”, trening kompetencji rodzicielskich.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach, placówki oświatowe, GOK, Klub Dziecięcy	50 tys. zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur
2.	Rozwój usług na rzecz osób i rodzin w zakresie rozwoju ich zainteresowań, aktywności społecznej, kulturalnej, sportowej, edukacyjnej, a także organizacji czasu wolnego.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach, placówki oświatowe, GOK, Klub Dziecięcy	200 tys. zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur

Cel szczegółowy 2. Zapewnienie rodzinom doświadczającym trudności dostępu do kompleksowego wsparcia.

Nr	Działanie	Okres realizacji	Podmioty odpowiedzialne	Szacunkowy koszt	Potencjalne źródła finansowania
1.	Wsparcie rodzin z dziećmi, w szczególności przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze poprzez pracę socjalną i asystenturę rodzinną.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach	2,8 mln zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur
2.	Realizacja wsparcia terapeutycznego i poradnictwa specjalistycznego, w tym psychologicznego, prawnego, socjalnego, pedagogicznego i in.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach	300 tys. zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur
3.	Organizacja i prowadzenie grup wsparcia, mediacji, grup samopomocowych oraz tworzenie i funkcjonowanie rodzin wspierających.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach placówki oświatowe, Klub Dziecięcy	150 tys. zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur
4.	Zapewnianie usług specjalistycznych osobom i rodzinom doświadczającym przemocy domowej oraz kryzysu, np. poprzez poradnictwo specjalistyczne i interwencję kryzysową.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach	150 tys. zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur

Cel szczegółowy 3. Stworzenie dzieciom i młodzieży warunków do wszechstronnego rozwoju.					
Nr	Działanie	Okres realizacji	Podmioty odpowiedzialne	Szacunkowy koszt	Źródło finansowania
1.	Tworzenie, funkcjonowanie i rozwój placówek wsparcia dziennego, w tym dla dzieci z niepełnosprawnościami, a także dla młodzieży do 18 roku życia.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach	2 mln zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur
2.	Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży, w tym poprzez udział w szkoleniach i superwizji.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach	50 tys. zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur
3.	Utworzenie placówki wsparcia dziennego	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach	3 mln zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur

5.2. Osoby starsze

Cel ogólny: Poprawa jakości życia osób starszych					
Cel szczegółowy 1. Zwiększenie dostępu do różnych form opieki i wsparcia dla osób starszych wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.					
Nr	Działanie	Okres realizacji	Podmioty odpowiedzialne	Szacunkowy koszt	Potencjalne źródła finansowania
1.	Wparcie osób starszych poprzez zwiększenie dostępu do usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, usług asystenta osoby niepełnosprawnej, usług sąsiedzkich.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach	4 mln zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur
2.	Realizacja poradnictwa specjalistycznego na rzecz osób starszych.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach	75 tys. zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur
3.	Wdrażanie rozwiązań zwiększających bezpieczeństwo osób starszych, w tym w formie teleopieki.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach	150 tys. zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur
4.	Tworzenie, funkcjonowanie i rozwój dziennych form pobytu dla osób starszych, takich jak domy	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach	2 mln zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe,

	pomocy i kluby seniora, w tym z inwestycjami w infrastrukturę zgodnie z ideą deinstytucjonalizacji.				Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur
5.	Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kandydatów oraz personelu w zakresie świadczenia usług w środowisku, poprzez m.in. udział w szkoleniach.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach	100 tys. zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur
6.	Utworzenie „osiedla wielopokoleniowego” skupiającego w jednym miejscu osoby samotne potrzebujące wsparcia, matki samotnie wychowujące dzieci, które nie mają miejsca zamieszkania, osoby z niepełnosprawnościami, które nie mogą liczyć na wsparcie rodziny.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach	5 mln zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur
Cel szczegółowy 2. Zwiększenie dostępu do usług wsparcia dla rodzin i osób sprawujących funkcję opiekuna faktycznego osoby starszej.					
Nr	Działanie	Okres realizacji	Podmioty odpowiedzialne	Szacunkowy koszt	Potencjalne źródła finansowania
1.	Organizacja szkoleń dla opiekunów nieformalnych osób starszych, w tym m.in. w zakresie opieki i pielęgnacji oraz dietetyki.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach	50 tys. zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur
2.	Realizacja poradnictwa specjalistycznego, w tym psychologicznego, prawnego i rodzinnego, a także wsparcia informacyjnego.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach	300 tys. zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur
3.	Tworzenie i funkcjonowanie miejsc opieki wytchnieniowej dla osób starszych wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach	1 mln zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur

5.3. Osoby z niepełnosprawnościami

Cel ogólny: Włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami					
Cel szczegółowy 1. Zwiększenie dostępu do różnych form opieki, wsparcia i aktywności dla osób z niepełnosprawnościami.					
Nr	Działanie	Okres realizacji	Podmioty odpowiedzialne	Szacunkowy koszt	Potencjalne źródła finansowania
1.	Wparcie osób z niepełnosprawnościami poprzez zwiększenie dostępu do usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, usług asystenta osoby niepełnosprawnej, usług sąsiedzkich.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach	4 mln zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur
2.	Realizacja poradnictwa specjalistycznego na rzecz osób z niepełnosprawnościami	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach	75 tys. zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur
3.	Wsparcie w zakresie tworzenia i funkcjonowania mieszkań treningowych i wspomaganych, z pakietem usług, dla osób z niepełnosprawnościami.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach	4 mln zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur
4.	Współpraca z PUP w zakresie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach	-	-
5.	Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kandydatów oraz personelu w zakresie świadczenia usług w środowisku, poprzez m.in. udział w szkoleniach.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach	50 tys. zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur
Cel szczegółowy 2. Zwiększenie dostępu do usług wsparcia dla rodzin i osób sprawujących funkcję opiekuna faktycznego osoby z niepełnosprawnościami.					
Nr	Działanie	Okres realizacji	Podmioty odpowiedzialne	Szacunkowy koszt	Potencjalne źródła finansowania
1.	Organizacja szkoleń dla opiekunów nieformalnych osób z niepełnosprawnościami, w tym m.in. w zakresie opieki i pielęgnacji, dietytyki.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach	50 tys. zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur
2.	Realizacja poradnictwa specjalistycznego, w tym psychologicznego, prawnego i rodzinnego, a także wsparcia informacyjnego.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach	300 tys. zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur

3.	Tworzenie i funkcjonowanie miejsc opieki wytchnieniowej dla osób z niepełnosprawnościami wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach	500 tys. zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur
----	---	-----------	--	-------------	---

5.4. Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Cel ogólny: Poprawa jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi oraz w kryzysie zdrowia psychicznego					
Cel szczegółowy 1. Zwiększenie dostępu do różnych form opieki i wsparcia dla z zaburzeniami psychicznymi oraz w kryzysie zdrowia psychicznego					
Nr	Działanie	Okres realizacji	Podmioty odpowiedzialne	Szacunkowy koszt	Potencjalne źródła finansowania
1.	Realizacja usług społecznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz osób w kryzysie psychicznym w miejscu zamieszkania, w tym m.in. specjalistycznych usług opiekuńczych, usług sąsiedzkich, usług asystenckich.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach	1 mln zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur
2.	Poradnictwo specjalistyczne, w tym psychologiczne, psychiatryczne i in.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach	300 tys. zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur
3.	Tworzenie i rozwój dziennych form pobytu i wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach	4 mln zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur
4.	Działania w zakresie profilaktyki uzależnień, w tym przeciwdziałanie uzależnieniom behawioralnym, od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz działania na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień w środowisku lokalnym.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach, GKRPA w Pieckach placówki oświatowe, GOK, Klub Dziecięcy	300 tys. zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur
5.	Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kandydatów oraz personelu niezbędnego do realizacji usług społecznych na rzecz osób w kryzysie zdrowia psychicznego w środowisku lokalnym.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach placówki oświatowe, GOK, Klub Dziecięcy	50 tys. zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur
Cel szczegółowy 2. Zwiększenie dostępu do usług wsparcia dla rodzin osób z zaburzeniami psychicznymi.					
Nr	Działanie	Okres	Podmioty odpowiedzialne	Szacunkowy	Potencjalne źródła

		realizacji		koszt	finansowania
1.	Realizacja poradnictwa specjalistycznego, w tym psychologicznego, prawnego i rodzinnego, a także wsparcia informacyjnego.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach placówki oświatowe, GOK, Klub Dziecięcy	300 tys. zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur

5.5. Osoby w kryzysie bezdomności

Cel ogólny: Poprawa jakości życia osób w kryzysie bezdomności

Cel szczegółowy 1. Zwiększenie dostępu do usług społecznych dla osób w kryzysie bezdomności

Nr	Działanie	Okres realizacji	Podmioty odpowiedzialne	Szacunkowy koszt	Potencjalne źródła finansowania
1.	Zapewnienie dostępu osób w kryzysie bezdomności do usług profilaktycznych i interwencyjnych, w tym interwencji kryzysowej, wsparcia w kontrolowaniu i wychodzeniu z zadłużenia, usług terapeutycznych, integracji i reintegracji społeczno-zawodowej, poradnictwa specjalistycznego.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach	300 tys. zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur
2.	Zapewnienie miejsc dla osób w kryzysie bezdomności w ogrzewalniach, noclegowniach i schroniskach, a także rozwój bazy placówek interwencyjnych.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach	1,5 mln zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur
3.	Szkolenia podnoszące kwalifikacje i kompetencje na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej na rzecz osób w kryzysie bezdomności, w tym dostęp do superwizji.	2026-2030	GOPS w Pieckach, Międzygminny CUS z/s w Pieckach	50 tys. zł	Budżet gminy, środki publiczne krajowe, Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur

6. System monitorowania i oceny

Poniżej przedstawiono system monitorowania realizacji, osiągnięcia wskaźników oraz oceny skuteczności i efektywności *Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Piecki na lata 2026-2030*.

Monitoring wskaźników przypisanych do poszczególnych obszarów wsparcia prowadzony będzie w sposób ciągły, z wykorzystaniem danych ilościowych i jakościowych. Pozwoli to na bieżące identyfikowanie nowych potrzeb, elastyczne modyfikowanie podejmowanych działań oraz skuteczne wdrażanie zaplanowanych rozwiązań.

6.1. Wskaźniki monitoringu

Monitoring wskaźników określonych dla każdego z obszarów interwencji będzie prowadzony na bieżąco. Ich wykorzystanie umożliwi ocenę stopnia realizacji celu głównego, jakim jest zapewnienie wszystkim mieszkańcom gminy dostępu do wysokiej jakości usług społecznych – ze szczególnym uwzględnieniem rodzin z dziećmi, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, osób doświadczających kryzysu zdrowia psychicznego oraz osób w kryzysie bezdomności. Szczegółowy wykaz wskaźników monitorujących realizację poszczególnych działań zawiera Tabela 3.

Na koniec obowiązywania *Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Piecki na lata 2026-2030* zostanie opracowany raport z jego realizacji, który następnie zostanie przedłożony Wójtowi i Radzie Gminy.

Tabela 3. Wskaźniki rezultatu w podziale na obszary wsparcia

Lp.	Działanie	Wskaźnik monitoringu
1. Rodziny z dziećmi		
1	Organizowanie różnych form edukacji rodziców i opiekunów, dotyczących w szczególności rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych, takich jak „Szkoła dla rodziców”, trening kompetencji rodzicielskich.	Liczba zorganizowanych form edukacji rodziców i opiekunów rocznie.
2	Rozwój usług na rzecz osób i rodzin w zakresie rozwoju ich zainteresowań, aktywności społecznej, kulturalnej, sportowej, edukacyjnej, a także organizacji czasu wolnego.	Liczba zorganizowanych działań na rzecz rozwoju aktywności społecznej, kulturalnej, sportowej i edukacyjnej w danym roku.
3	Wsparcie rodzin z dziećmi, w szczególności przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze poprzez pracę socjalną i asystenturę rodzinną.	Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pracą socjalną.
4	Realizacja wsparcia terapeutycznego i poradnictwa specjalistycznego, w tym psychologicznego, prawnego, socjalnego, pedagogicznego i in.	Liczba rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym.
5	Organizacja i prowadzenie grup wsparcia, mediacji, grup samopomocowych oraz tworzenie i funkcjonowanie rodzin wspierających.	Liczba funkcjonujących grup wsparcia, mediacji i grup samopomocowych.
6	Zapewnianie usług specjalistycznych osobom i rodzinom doświadczającym przemocy domowej oraz kryzysu, np. poprzez poradnictwo specjalistyczne i interwencję kryzysową.	Liczba osób i rodzin doświadczających przemocy domowej oraz kryzysu objętych specjalistycznym wsparciem.
7	Tworzenie, funkcjonowanie i rozwój placówek wsparcia dziennego, w tym dla dzieci z niepełnosprawnościami, a także dla młodzieży do 18 roku życia.	Liczba funkcjonujących placówek wsparcia dziennego.
8	Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży, w tym poprzez udział w szkoleniach i superwizji.	Liczba zrealizowanych szkoleń i superwizji dla kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży.
2. Osoby starsze		
1.	Wsparcie osób starszych poprzez zwiększenie dostępu do usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, usług asystenta osoby niepełnosprawnej, usług sąsiedzkich.	Liczba osób starszych objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi.
2.	Realizacja poradnictwa specjalistycznego na rzecz osób starszych.	Liczba osób starszych korzystających z poradnictwa specjalistycznego.

Lp.	Działanie	Wskaźnik monitoringu
3.	Wdrażanie rozwiązań zwiększających bezpieczeństwo osób starszych, w tym w formie teleopieki.	Liczba osób starszych objętych usługami teleopieki.
4.	Tworzenie, funkcjonowanie i rozwój dziennych form pobytu dla osób starszych, takich jak dzienne domy pomocy i kluby seniora, „wielopokoleniowego osiedla” w tym z inwestycjami w infrastrukturę zgodnie z ideą deinstytucjonalizacji.	Liczba osób starszych uczestniczących w dziennych formach pobytu.
5.	Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kandydatów oraz personelu w zakresie świadczenia usług w środowisku, poprzez m.in. udział w szkoleniach.	Liczba osób uczestniczących w szkoleniach podnoszących kwalifikacje i kompetencje.
6.	Organizacja szkoleń dla opiekunów nieformalnych osób starszych, w tym m.in. w zakresie opieki i pielęgnacji oraz dietetyki.	Liczba opiekunów nieformalnych osób starszych uczestniczących w szkoleniach.
7.	Realizacja poradnictwa specjalistycznego, w tym psychologicznego, prawnego i rodzinnego, a także wsparcia informacyjnego.	Liczba opiekunów osób starszych korzystających z poradnictwa specjalistycznego.
8.	Tworzenie i funkcjonowanie miejsc opieki wytchnieniowej dla osób starszych wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.	Liczba opiekunów osób starszych objętych opieką wytchnieniową.
3. Osoby z niepełnosprawnościami		
1.	Wparcie osób z niepełnosprawnościami poprzez zwiększenie dostępu do usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, usług asystenta osoby niepełnosprawnej, usług sąsiedzkich.	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych usługami asystenckimi.
2.	Realizacja poradnictwa specjalistycznego na rzecz osób z niepełnosprawnościami	Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających z poradnictwa specjalistycznego.
3.	Wsparcie w zakresie tworzenia i funkcjonowania mieszkań treningowych i wspomaganych, z pakietem usług, dla osób z niepełnosprawnościami.	Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających z mieszkań treningowych i wspomaganych.
4.	Współpraca z PUP w zakresie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami.	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych działaniami aktywizacji zawodowej.
5.	Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kandydatów oraz personelu w zakresie świadczenia usług w środowisku, poprzez m.in. udział w szkoleniach.	Liczba osób uczestniczących w szkoleniach podnoszących kwalifikacje i kompetencje.
6.	Organizacja szkoleń dla opiekunów nieformalnych osób z niepełnosprawnościami,	Liczba opiekunów nieformalnych osób z

Lp.	Działanie	Wskaźnik monitoringu
	w tym m.in. w zakresie opieki i pielęgnacji, dietetyki.	niepełnosprawnościami uczestniczących w szkoleniach, w tym m.in. w zakresie opieki i pielęgnacji, dietetyki.
7.	Realizacja poradnictwa specjalistycznego, w tym psychologicznego, prawnego i rodzinnego, a także wsparcia informacyjnego.	Liczba rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnościami korzystających z poradnictwa specjalistycznego.
8.	Tworzenie i funkcjonowanie miejsc opieki wytchnieniowej dla osób z niepełnosprawnościami wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.	Liczba opiekunów osób z niepełnosprawnościami objętych opieką wytchnieniową.
4. Osoby z zaburzeniami psychicznymi oraz w kryzysie zdrowia psychicznego		
1.	Realizacja usług społecznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz osób w kryzysie psychicznym w miejscu zamieszkania, w tym m.in. specjalistycznych usług opiekuńczych, usług sąsiedzkich, usług asystenckich.	Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi oraz w kryzysie psychicznym objętych usługami społecznymi w miejscu zamieszkania.
2.	Poradnictwo specjalistyczne, w tym psychologiczne, psychiatryczne i in.	Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi oraz w kryzysie psychicznym korzystających z poradnictwa specjalistycznego.
3.	Tworzenie i rozwój dziennych form pobytu i wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi uczestniczących w dziennych formach pobytu i wsparcia.
4.	Działania w zakresie profilaktyki uzależnień, w tym przeciwdziałanie uzależnieniom behawioralnym, od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz działania na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień w środowisku lokalnym.	Liczba osób uczestniczących w działaniach profilaktycznych i terapeutycznych dotyczących uzależnień.
5.	Podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kandydatów oraz personelu niezbędnego do realizacji usług społecznych na rzecz osób w kryzysie zdrowia psychicznego w środowisku lokalnym.	Liczba personelu uczestniczącego w szkoleniach podnoszących kwalifikacje i kompetencje w zakresie zdrowia psychicznego.
6.	Realizacja poradnictwa specjalistycznego, w tym psychologicznego, prawnego i rodzinnego, a także wsparcia informacyjnego.	Liczba rodzin osób z zaburzeniami psychicznymi korzystających z poradnictwa specjalistycznego.
5. Osoby w kryzysie bezdomności		
1.	Zapewnienie dostępu osób w kryzysie bezdomności do usług profilaktycznych i interwencyjnych, w tym interwencji kryzysowej, wsparcia w kontrolowaniu i wychodzeniu z zadłużenia, usług terapeutycznych, integracji i reintegracji społeczno-zawodowej, poradnictwa specjalistycznego.	Liczba osób w kryzysie bezdomności, które skorzystały z usług profilaktycznych, interwencyjnych i specjalistycznych.

Lp.	Działanie	Wskaźnik monitoringu
2.	Zapewnienie miejsc dla osób w kryzysie bezdomności w ogrzewalniach, noclegowniach i schroniskach, a także rozwój bazy placówek interwencyjnych.	Liczba osób w kryzysie bezdomności, którym udzielono schronienia.
3.	Szkolenia podnoszące kwalifikacje i kompetencje na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej na rzecz osób w kryzysie bezdomności, w tym dostęp do superwizji.	Liczba personelu uczestniczącego w szkoleniach i superwizjach na rzecz pracy z osobami w kryzysie bezdomności.

Źródło: opracowanie własne

6.2. Opis systemu monitorowania realizacji planu i osiągnięcia wskaźników

System monitorowania realizacji *Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Gminy Piecki na lata 2026-2030* ma na celu skuteczny nadzór nad postępem wdrażania zaplanowanych działań oraz ocenę stopnia realizacji wyznaczonych celów. Regularne i rzetelne monitorowanie stanowi kluczowy element powodzenia całego procesu wdrażania Planu. Dzięki systematycznej analizie możliwe będzie nie tylko bieżące śledzenie zgodności realizowanych działań z założeniami, lecz także szybkie reagowanie na pojawiające się trudności oraz wprowadzanie niezbędnych korekt. System ten zapewni przejrzystość oraz odpowiedzialność realizacyjną, wspierając efektywne zarządzanie usługami społecznymi w gminie Piecki.

Monitoring będzie prowadzony przez pracowników GOPS w Pieckach lub Międzygminnego CUS z/s we współpracy z lokalnymi interesariuszami zaangażowanymi w opracowanie i realizację Planu, w tym:

- przedstawicielami władz gminy Piecki
- jednostkami organizacyjnymi gminy,
- organizacjami pozarządowymi,
- innymi partnerami społecznymi i instytucjonalnymi.

Za koordynację procesu monitorowania odpowiadać będzie wyznaczony do tego pracownik GOPS w Pieckach lub Międzygminnego CUS z/s, który zbierać będzie dane od realizatorów poszczególnych działań - zgodnie z przyjętymi wskaźnikami przypisanymi do celów szczegółowych.

Zebrane dane zostaną poddane analizie, a na ich podstawie opracowywane będą coroczne raporty prezentujące postępy w realizacji Planu. Szczególne znaczenie w tym procesie będą miały wskaźniki, które posłużą do oceny skuteczności i efektywności wdrażanych działań oraz osiągnięcia założonych rezultatów.

7. Spis rysunków, tabel i wykresów

Tabela 1. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej w gminie Piecki w latach 2022-2024.....	11
Tabela 2. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie Piecki w latach 2022-2024 ...	12
Tabela 3. Wskaźniki rezultatu w podziale na obszary wsparcia.....	39